

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**Перекладацькі трансформації при перекладі власних назв
та реалій з китайської мови українською**

Студентки групи Пкит 09-20
факультету східної і
слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми
Китайська мова і література та
переклад, західноєвропейська
мова

Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.065 Східні
мови

та літератури (переклад
включно),

перша - китайська

Шатової Міри Василівни

Науковий керівник:

Мерзлюк Денис Олегович

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	5
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	5
1.1 Перекладацькі трансформації в сучасній теорії перекладу.....	5
1.2 Дослідження категорії «реалії» в сучасній лінгвістиці та перекладознавстві	8
Висновки до розділу 1.....	17
РОЗДІЛ 2.....	19
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ РЕАЛІЙ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ	19
2.1 Транскрипція та транслітерація.....	19
2.2 Калькування.....	28
2.3 Описовий переклад	32
ВИСНОВКИ	40
论交摘要	43
СПИСОК ВИКОРАСТАННОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	44

ВСТУП

Курсова робота присвячена питанням дослідження перекладацьких трансформацій при перекладі власних назв та реалій з китайської мови українською. Переклад власних є однією з найскладніших форм перекладу, оскільки він вимагає від перекладача бути надзвичайно уважним, бо навіть незначна помилка може призвести до неточностей та плутанини. Наприклад, помилка при перекладі прізвища у офіційному документі може призвести до судового вирішення проблеми. Багато сучасних вчених та вчених минулого досліджували проблематику перекладацьких реалій. Серед українського перекладознавства ця проблема не до кінця вивчена, але важливий вклад зробили такі українські дослідники: О. Бурдейна, Р. Зовірчак, К. Невинна, Н. Новікова, І. Корунець, та Н. Миропольська. Серед зарубіжних науковців слід відзначити вклад: О. Бруно, С. Влахова, , К. Райса, В. Россельса.

Актуальність роботи: полягає у спрямованості сучасних лінгвістичних та перекладознавчих студій на антропологічну парадигму, зокрема на питання та проблеми комунікації носіїв різних мов. Крім цього, питання перекладацьких трансформацій при перекладі власних назв та реалій з китайської мови на українську потребує подальшого уточнення в сучасному українському китаєзнавстві.

Метою роботи є дослідити перекладацькі трансформації при перекладі власних назв та реалій з китайської мови на українську.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань:**

- Визначити поняття перекладацьких трансформацій при перекладі власних назв у сучасному перекладознавстві;
- Розглянути особливості перекладацьких трансформацій при перекладі власних назв з китайської мови;
- Визначити та схарактеризувати основні перекладацькі трансформації при перекладі власних назв та реалій з китайської мов.

Об'єктом дослідження є власні назви та реалії в сучасній китайській мові.

Предметом дослідження є перекладацькі трансформації власних назв та реалій.

Матеріалом дослідження є 27 власних назв твору 茅盾 《林家鋪子》

Специфіка теми, завдань і матеріалу роботи зумовили комплексний підхід до вибору таких **методів і прийомів дослідження** як опрацювання теоретичних засад методами

індукції та дедукції, описовий метод, контекстуальний аналіз для визначення контексту, в якому функціонують мовні одиниці, а також функціональний аналіз, що передбачає аналіз функціональної природи мовних одиниць.

Наукова новизна. У ході роботи було зроблено комплексний аналіз власних назв роману 茅盾 《林家鋪子》 та їхні трансформації при перекладі на українську. Узагальнено способи творення перекладацьких назв у сучасній китайській мові.

Практичне значення цього дослідження полягає в тому, що отриманні результати можуть використовуватися під час лекцій з теорії і практики перекладу, занять з художнього перекладу, полегшення праці письменників та усних перекладачів при перекладі власних назв з китайської на українську.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи – 45 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

1.1 Перекладацькі трансформації в сучасній теорії перекладу

Кожна країна, кожний народ та кожна культура мають свою власну історію розвитку, яким притаманна своя власна характеристика, що відрізняє її від усіх інших культур, надаючи їй щось своє неповторне. З розвитком кожної культури відповідно відбувається розвиток мови. Кожній мові притаманні специфічні слова або фразеологізми, що належать певному народу та не мають жодного аналогу в інших мовах або мають відповідник, що вкрай важко передати мовою перекладу. Саме ці слова і називають реаліями. Чимало вчених мовознавців досліджували питання перекладу реалій. За працею болгарських вчених С.Влахова та С.Флоріна можна визначити, що реалії це свого роду передача «національного духу», «національної специфіки». Спираючись на визначення терміну у словниках, можна дослідити, що терміном «реалія» в більшості своїх випадків позначають предмет матеріальної культури, що означає державний устрій країни, історію та культуру певного народу, мовні контакти носіїв певної мови». З іншого боку, у перекладознавстві терміном «реалія» визначають здебільшого слова, які називають згадані вище предмети та поняття (Влахов, Флорин, 1980, с. 5).

Вперше термін «реалія» було вжито в наукових працях 40-х років. І тільки лише у 50-х роках термін було вжито у контексті колориту, як окремі елементи національної своєрідності. А вже у 1952 році ми знаходимо вживання «реалія» вже у сучасному розумінні цього слова. Окрім праць болгарських вчених С.Влахова та С.Флоріна, проблемами перекладу реалій також займалися українські мовознавці: О.Кундзіч, Р.П. Зорівчак, О.Ф. Бурбак та А.А.Мороз. Саме О.Кундзіч у 1954 році вперше вживає термін «реалія» в українському перекладознавстві. У праці він затверджує неможливість перекладу реалій, кажучи: «Я схильний вважати народні пісні аналогічними реаліям даного народу, що, як правило, не перекладаються». Також вагомий вклад зробила Р.П. Зорівчак. Відповідно до її праці «Реалія та переклад» можна зробити висновок, що реалії це «підводні камні», що створюють проблему для перекладача. Вона спиралася на праці І.Франка, які дозволяють його вважати основоположником українського перекладознавства. На її думку: «Реалії це моно- і по-лілексемні одиниці, основне лексичне значення яких вміщає (в плані бінарного зіставлення) традиційно закріплений за ними комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-сприймача» (Зорівчак, 1989, с. 373). Разом з тим, Р.П. Зорівчак ділить «реалії» на декілька категорій: типологічну, структурну та

семантичну. З досвіду практики перекладу вона також виділяє приховані та явні реалії. Приховані реалії – слова, що мають свій еквівалент у мові-перекладу, проте значення при цьому будуть різні. В свою чергу явні реалії мають різне стилістичне розбавлення та культурологічну розбіжність. Наприклад: слово «рушник» в українській мові буде мати значення не тільки предмету, що активно використовується у побуті, а й атрибут звичаю та ритуалів.

Вчені С.Влахов та С.Флорін дещо доповнили цю класифікацію. Виглядає це наступним чином:

1. Предметний поділ: географічні назви (назви географічних об'єктів), етнографічні реалії (побут, їжа та напої, одяг та взуття, житло, тощо), суспільно-політичні реалії (адміністративно-територіальний устрій, органи та представники влади, суспільно-політичне життя, воєнні реалії);
2. Місцевий поділ: реалії в межах однієї мови, реалії в площині двох мов;
3. Часовий поділ: сучасні та історичні реалії.

Переклад реалій дуже клопітка робота. Часто проблема перекладу реалій полягає в тому, що в мові-перекладу відсутній еквівалент. Потрібно не лише передати лексичне значення, а й конотативне (тобто національний та історичний колорит). Якщо брати до розгляду художній твір, на думку Р.П.Зорівчак в першу чергу проблема виникає тому що реалія в цьому контексті використовується як засіб передачі національного колориту. Дослідниця пояснює, що історичні реалії мають яскравіше-стилістичне забарвлення через те, що вони належать до історизмів. Р.П.Зорівчак, на основі перекладів прози, виділила такі способи перекладу: транскрипцію (транслітерацію), гіперонімічне перейменування, дескриптивну перифразу, комбіновану реномацію, калькування, міжмовну транспозицію на конотативному рівні, метод уподібнення, віднайдення ситуативного відповідника, контекстуальне розтлумачення реалій. Проте на думку болгарських вчених С.Влахова та С.Флоріна існує лише два способи передачі реалій – транскрипція та переклад в широкому сенсі слова (другий використовується тоді, коли першим словом ніяк не можна перекласти).

Один з найбільших вдалів методів передачі реалій при якому можна зберегти національний колорит – створення нового слова. Такі слова можуть бути кальки та напівкальки. Калька – спосіб запозичення з іншої мови, на мову перекладу, але при цьому не лише зберігається семантичне значення, а й створюється новий фразеологізм чи словосполучення. Наприклад: англ. «skyscraper», нім. «Wolkenkratzer», укр. «хмарочос». Напівкалька – це часткове запозичення, що складається наполовину з мовного елемента мови-сприймача та наполовину з мовного елемента перекладеної мови. Наприклад: «der Dritte Reich» – укр. «третій

рейх», нім. «Bundeshaus» – укр. «будівля бундестагу». Але не дивлячись на різноманітність способів перекладу реалій приблизний переклад залишається одним із найпопулярніших, хоча при цьому втрачається національний та історичний колорит, до того ж є свої недоліки. Тому що замість конотативного еквіваленту перекладач використовує загальне поняття, наприклад: хата, котедж, сакля можна перекласти «будинок»; черевики, лапті, чувяки – «взуття»; церква, мечеть, синагога – «храм». Також до приблизного перекладу відносять функціональний аналог. Особливо це зручно при перекладі реалії мір величини та ваги, наприклад: «стільки-то лі» – досить далеко, «сто пудів» – дуже важкий, «ні копійки» – нічого, «кілька фунтів» – трішки.

Як і переклад реалій для багатьох викладачів переклад власних назв – справжній виклик. На думку С.Влахова та С.Флоріна: «деякі реалії мають і ознаки власних імен, інші стоять на кордоні між обома категоріями, і не менш правильно було б сказати, що багато власних назв можуть бути і реаліями. Справді, близькі риси багатьох реалій і власних імен у ряді випадків унеможливають їхнє розмежування. Нерідко кордон доводиться проводити, спираючись лише на орфографію: з великої літери пишеться власне ім'я, з малої - реалія» (Влахов та Флорин, 1980, с. 12).

Що таке власні назви? Власні назви – слова або словосполучення, що позначають індивідуальні об'єкти. Вони слугують для виділення названого об'єкта з метою індивідуалізації та ідентифікації. Мовознавча наука, що займається вивченням власних назв, називається ономастика. Перш за все слід визначитися, які бувають власні назви: антропоніми – імена людей; топоніми – географічні назви; теоніми – назви божеств; зооніми – клички тварин; астроніми – назви небесних тіл; космоніми – назви зон космічного простору і сузір'їв; хрононіми («квазивласні імена») – назви відрізків часу, пов'язані з історичними подіями; ідеоніми – назви об'єктів духовної культури; хрематоніми – назви об'єктів матеріальної культури; ергоніми – назви об'єднань людей: товариства, організації тощо; гідроніми – назви водоймища; етноніми – назви народів, етнічних груп (Ящук, 2012, с. 119).

Відомо, що власні назви відносять до «безеквівалентної лексики», тобто до слів, що складно перекласти, і вчені пропонують перекладати їх, враховуючи їхню специфіку. Як і реалії, власні назви можуть перекладатися за допомогою: перекладацьких транслітерацій та транскрипцій; калькування; описовий переклад; наближений переклад; трансформаційний переклад. Отже розглянемо кожний спосіб окремо. При транслітерації іноземні власні імена та географічні назви передаються літерами української абетки без врахування особливостей вимови: Hull – Гуль, Walter – Вальтер, Worchester – Ворчестер, Hudson – Гудзон. Транскрипція або транскрибування полягає у фонетичній передачі імені, тобто так,

як воно звучить на іноземній мові (Brighton – Брайтон, New York - Нью-Йорк). Два зазначені вище способи перекладу часто об'єднують під єдиною назвою транскодування. Розрізняють чотири види транскодування: транскрибування або транскрипція; транслітерування; змішане транскодування (переважне застосування транскрибування із елементами транслітерування); адаптивне транскодування (коли форма слова в вихідній мові дещо адаптується до фонетичної та/або граматичної структури мови перекладу). Переклад шляхом калькування полягає у дослівному перекладі власного імені по частинах з наступним складанням цих частин в одне ціле (New South Wales - Новий Південний Уельс). Калькування можна застосовувати тільки тоді, коли утворений таким чином перекладний відповідник не порушує норми вживання і сполучуваності слів в українській мові. Назви газет та журналів, як правило, транскрибуються (Times –Таймс). Зазвичай при назві наукових журналів застосовується процес транскодування (транскрипції або транслітерації).

1.2 Дослідження категорії «реалії» в сучасній лінгвістиці та перекладознавстві

Головною метою будь – якого перекладу – є досягнення адекватності. Адекватність – це вичерпна передача смислового змісту оригіналу і повна функціонально – стилістична відповідність йому. Першими термін еквівалентний переклад і похідний від нього іменник еквівалентність було використано ще в 50-ті роки французькими лінгвістами Ж.-П. Віне і Ж.Дарбельне. Їм належить і визначення поняття "еквівалент" в перекладі, під яким вони вважали не що інше, як близький відповідник. Причому будь-якого рівня відповідник мовній одиниці оригіналу – від слова до словосполучення, речення або тексту/твору.

Схожої ж думки дотримується і Ю. Найда, за словами якої намагання досягти еквівалентності може призвести до значного відходу від оригіналу. Терміни «адекватність» і «еквівалентність» дещо відрізняються один від одного при перекладі будь-якого тексту і мають нормативно оціночний характер, але є у них і відмінна риса. Еквівалентність перекладу – перетворення при якому перекладач намагається передати значення оригінального тексту в перекладі з максимально можливою точністю і збереженням його смислового змісту. Іншими словами, переклад вважається еквівалентним, якщо він відображає точне значення оригінального тексту з урахуванням контексту, культурних відмінностей, тону і стилю мови. Однак, повна еквівалентність перекладу є досить складною задачею, оскільки існують багато

чинників, які можуть вплинути на точність і повноту передачі значення оригінального тексту.

Як було згадано вище, головна мета будь-якого перекладу – досягнення адекватності. Головна задача перекладача при досягненні адекватності – вдало використати перекладацькі трансформації для того, аби вихідний текст точно передавав зміст, що є у тексті оригіналу, при умові збереження всіх необхідних лексичних норм. Хоча існує багато лінгвістів, які пропонують своє визначення, але всі збігаються однієї думки – перекладацькі трансформації невід’ємна складова будь-якого перекладу, без якого не можна досягнути адекватності тексту. Якщо узагальнювати - перекладацькі трансформації – поняття, що використовується в лінгвістиці та перекладознавстві, а також перетворення тексту з однієї мови на іншу. Перекладацькі трансформації можуть включати зміну лексики, синтаксису, стилю та інших елементів тексту для забезпечення його адекватного розуміння та відтворення в іншій мові. Такі трансформації розглядаються як способи перекладу, які перекладач може використовувати при здійсненні перекладу різних оригіналів у тих випадках, коли лексичні одиниці однієї мови не завжди мають точні аналоги в іншій мові (Пріщенко, 2020, с. 3).

Останні дослідження показують, що на сьогоднішній день не існує єдиної системи класифікації трансформацій, більш того, існують різні думки з приводу того, які саме перекладацькі прийоми відносяться до трансформацій. Хоча явище перекладацьких трансформацій досліджується не перше століття, проте слід зазначити, що науковці в сфері теорії перекладу так і не змогли дійти до спільного висновку, тому різноманіття класифікацій перекладацьких трансформацій досить багато і всі вони відрізняються один від одного. Серед українських вчених мовознавців, що досліджували цю проблему слід відзначити: Карабан В. І, Корунець І. В, Левицька Т.В.

Більшість лінгвістів поділяють перекладацькі трансформації на лексичні, граматичні та змішані. Так Т. Р. Левицька й А. М. Фітерман розрізняють три типи перекладацьких трансформацій – лексичні, стилістичні та граматичні.

Розглянемо кожну трансформацію окремо:

- 1. Лексична трансформація** - це процес зміни форми або значення слова в мовленні з метою досягнення більш точного або ефективного вираження думки. Лексична трансформація може включати зміну частини мови слова, наприклад, перетворення іменника в прикметник (в укр. "дім" - "домашній"; в кит. слово "大" (dà) може бути змінене за допомогою суфіксу "小" (xiǎo), щоб створити

слово "小大" (xiǎo dà), що означає "невеликий".), або зміну форми слова, наприклад, перетворення дієслова на інфінітивну форму ("бігти" - "біг"). Лексична трансформація може також включати заміну одного слова на інше з метою покращення точності або стилю висловлювання. Наприклад, заміна загального слова на більш специфічне слово ("тварина" - "кіт"), або заміна слова з більш негативним відтінком на слово з менш негативним відтінком ("жахливий" - "неприємний"). Лексична трансформація є важливою складовою мовного виразу, оскільки вона дозволяє збагатити і точніше виразити мовленнєву думку. Таку трансформацію перекладач використовує у випадку, коли у словнику відсутній еквівалент, а вихідне слово не адекватно передає семантичні, стилістичні та прагматичні характеристики перекладу. В свою чергу лексична трансформація ділиться на: конкретизацію (термін ширшої семантики замінюють на термін вузької семантики). Наприклад, можна порівняти трансформацію конкретизації в китайській та українській системах, якщо брати до уваги визначення цих термінів. Українська система передбачає заміну родового поняття видовим, якщо вживати приклад зі словом "дерево", яке можна перекласти як “松树” (sōng shù). У китайській системі ж концепція конкретизації полягає в додаванні родового поняття до родового, як у випадку зі словом "реклама", яке можна перекласти як “广告资料” (guǎng gào zī liào), де “广告”(guǎng gào) є родовим поняттям, а “资料”(zī liào) - видовим; генералізацію (термін вузької семантики замінюють на термін ширшої семантики), модуляція (слово або словосполучення може взаємно змінюватися завдяки причинно-наслідковим зв'язкам), калькування (переклад словосполучень із збереженням вміста оригіналу), транскрипція та транскрибування (переклад лексичних одиниць шляхом відтворення їхньої форми за допомогою літер), антономічний переклад (форма слова або словосполучення замінюється на протилежну) та ін.

- 2. Граматична трансформація** - це процес зміни граматичної структури речення або фрази з метою зміни значення або стилю висловлювання. Наприклад, граматична трансформація може включати зміну порядку слів у реченні, перетворення активного речення на пасивне речення, зміну форми дієслова, або заміну одного типу речення на інший. Одним з прикладів граматичної трансформації є перетворення пасивного речення на активне речення. Наприклад, замість речення “这本书被作者写了” (zhè běn shū bèi zuòzhě xiěle) на українську ми можемо перекласти як “Автор написав книгу”. Це перетворення може бути корисним

для зміни акценту на суб'єкт дії. Інший приклад граматичної трансформації - зміна форми дієслова. Наприклад, замість речення “她跑到商店”(tā pǎo dào shāngdiàn) ми можемо сказати “Вона пішла до магазину”. Це перетворення змінює форму дієслова з прямої дії на більш загальну форму дії. Відповідно розрізняють такі типи граматичних трансформацій: поєднання речень, членування речень, додавання граматичних речень, опущення граматичних елементів. Проте в китайському перекладознавстві є деякі відмінності. Так українська традиційна класифікація вважає антонімічний переклад лексико-граматичною трансформацією, тоді як у китайській класифікації він вважається суто граматичною, наприклад, “你说得不错” (nǐ shuō dé bùcuò) перекладається як “ти правий” або “ти правильно кажеш”, хоча слово “不错” (bùcuò) буквально перекладається на українську як “не неправильно”, проте в даному випадку ми використали антонімічний переклад. У той же час, заміна частин мови в українській класифікації віднесена до рівня речення, а в китайській – до рівня слова. Крім того, у китайській класифікації заміна форми, яка відповідає функціональній заміні, віднесена до лексичних трансформацій, тоді як в українській – до лексико-граматичних, наприклад, у реченні “我爱你” (wǒ ài nǐ) - "я люблю тебе", якщо змінити порядок слів на “你爱我” (nǐ ài wǒ), отримаємо "ти любиш мене". Також у китайській мові не існує відмінків і дієслів не змінюються в залежності від особи, числа та часу. Замість цього, використовуються різні слова та частки, щоб виразити різні відтінки значень. Наприклад, частка “了” (le) може використовуватись для позначення закінченого дієслова, зміни значення речення з “她去” (tā qù) - “вона йде” на “她去了” (tā qùle) - “вона пішла”.

- 3. Стилiстична трансформація** – особливий тип перекладу, при якому перекладач змінює стилістичні акценти, наприклад збільшує або зменшує відтінки значення або адаптує мову перекладу до стилістичних норм мови перекладу. До стилістичних трансформацій відносять: логізація (спосіб заміни емоційну-забарвлену лексику на стилістичний нейтральний відповідник), експресивація (спосіб заміни нетрайльної лексики на емоційну-забарвлену), модернізація (спосіб заміни застарілих слів або словосполучень на більш сучасні відповідники) та архаїзація (спосіб перекладу сучасної лексики застарілими, архаїчними словами або виразами).

Слід також розглянути погляд іноземних лінгвістів, таких як Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне. Хоч вони і не говорять про різновиди перекладацьких трансформацій, але

пропонують певні прийоми, які варто використовувати в ході перекладацької роботи. Так, у процесі непрямого перекладу зміст тексту може спотворюватися або зовсім зникати, може навіть спостерігатися зміна норм мови у неправильному руслі. Це пов'язано з тим, що здійснити прямий переклад у цій ситуації неможливо. Зважаючи на це, Ж. Дарбельне і Ж.-П. Віне висунули ідею про дві групи технічних прийомів, які використовуються під час перекладу 1) прийоми прямого перекладу: – дослівний переклад; – калькування; – запозичення; 2) прийоми непрямого перекладу: – еквіваленція (передача змісту попереджувальних написів, прислів'їв, афоризмів іншими словами); – транспозиція (заміна однієї частини мови іншою); – адаптація (заміна деталей історії, що повідомляється, іншими); – модуляція (зміна присутньої точки зору) (Журавель, Хайдарі, 2015, с. 149).

Відомий український перекладознавець С.С. Максимов до перекладацьких трансформацій відносить лексичні та семантичні (генералізація, диференціація, конкретизація, смисловий розвиток, антонімічний переклад, компенсація й повна перестановка сегментів тексту), а також граматичні (переміщення, тобто зміна порядку слів і словосполучень, граматичні заміни, додавання та пропуски) трансформації (Ткачук, Паславська, 2017, с. 158).

На думку Т. Р. Левицької й А. М. Фітерманова: «не дивлячись на поділ перекладацьких трансформацій на граматичні, лексичні та стилістичні, далеко не завжди можна провести між ними чіткі границі, оскільки всі вищезгадані мовні явища розглядаються з точки зору їхньої передачі у перекладі». Отже, автори хочуть зауважити, що між типами трансформацій немає чіткої лінії, вони можуть поєднуватися між собою, утворюючи складні комплексні трансформації, які можна відносити до різних типів.

1.3 Перекладацькі трансформації при перекладі реалій

Перекладацькі трансформації в перекладі - це процес зміни оригінального тексту під час перекладу, з метою відтворення його змісту в іншій мові. Ці трансформації можуть включати зміну лексичного складу, граматичної структури, синтаксису, стилістики та інших аспектів тексту. Для досягнення максимальної точності перекладу, перекладачі можуть використовувати різні перекладацькі трансформації, залежно від мети та контексту перекладу. Однак, використання перекладацьких трансформацій також може призвести до зміни змісту та інтенції оригінального тексту.

Як і зазначалося вище, переклад реалій - це процес перетворення слів або виразів, що відображають особливості певної культури, відомості про реальні предмети, явища, процеси, події та інші факти в іншу мову з урахуванням її культурних та лінгвістичних особливостей. При перекладі реалій важливо не просто знайти еквівалентні слова або вирази в іншій мові, але й уважно досліджувати культурний та соціальний контекст, в якому вони вживаються. Головна складність при перекладі реалій – застосування будь-якого способу передачі їхнього значення не гарантує збереження семантичного значення. Говорячи про проблему відтворення реалій в тексті реципієнта варто звернути увагу на переклад не у буквальному його розумінні, а на знаходження його семантико-стилістичного відповідника. При перекладі слід обережно поводитися з реаліями і не забувати, що вони зберігають у собі пам'ять тисячоліть, що вони – відображення ходу мислення наших предків. Перекладач повинен максимально повно зберегти реалії вихідного тексту, використовуючи всі наявні в його розпорядженні засоби. Так, можна виокремити наступні способи передачі реалій: транскрипція/транслітерація, калькування, описовий переклад, субституція, контекстуальний переклад. Для проведення перекладацького аналізу було відібрано 49 одиниць реалій, які можна об'єднати в групи на основі класифікації, запропонованої С. І. Влаховим і С. П. Флоріним:

1. реалії на позначення професій (сержант, бляхар);
2. установи і заклади (гуртожиток, броварня);
3. етнографічні реалії (веранда, ясла);
4. мистецтво і культура (ярмарок, ельф);
5. етноніми (негрєнята).

У процесі дослідження було підраховано, що у 51% випадках реалії були замінені на еквівалентні одиниці мови перекладу, тобто був застосований прийом субституції (Шевцова, Данцл, 2018, с. 129). У перекладознавстві прийом субституції використовується для заміни слів або висловів з однієї мови на слова або вислови з іншої мови зі схожим значенням. Цей прийом може бути особливо корисним у випадках, коли певні слова або вислови не мають точного еквівалента в іншій мові. Назви, що можуть бути передані за допомогою прийому субституції, включають:

1. Назви, які є унікальними для певної культури чи мови і не мають прямого еквівалента в іншій мові. Наприклад, назви традиційних страв, одягу, танців, свят, які характерні одній культурі.

2. Назви, які є скороченням або аббревіатурою. Наприклад, скорочення назв компаній або установ, назв автомобільних моделей, назв наукових організацій, аббревіатури наукових термінів тощо.
3. Назви, які є літературними або художніми образами. Наприклад, імена персонажів з книг, фільмів, театральних постановок, а також назви локацій, що з'являються в цих творах.
4. Назви, які є географічними термінами. Наприклад, назви країн, міст, гірських хребтів, річок, океанів, континентів тощо.
5. Назви, які є технічними термінами. Наприклад, назви пристроїв, машин, комп'ютерних програм, хімічних елементів, медичних термінів тощо.

Другим розповсюдженішим способом передачі реалій – калькування (близько 27%). Калькування може використовуватися з різних причин, зокрема:

1. Для передачі концепції або ідеї, що не має точного еквівалента в мові-джерелі. У такому випадку калькування допомагає зберегти сенс і важливість терміну чи структури.
2. Для збереження стилю або експресії. У деяких випадках перенесення структур з мови-джерела до мови-цілі може допомогти зберегти оригінальну стилістику або нюанси висловлення.
3. Для допомоги в засвоєнні нової мови. Калькування може бути корисним для студентів чи осіб, які навчаються іноземній мові, оскільки допомагає зрозуміти нові структури та вивчити нові слова.

Проте слід пам'ятати - використання калькування також може призвести до появи помилок, неправильного вживання структур чи незрозумілості.

Третім популярним способом передачі реалій вважається транскрипція/транслітерація/транскодування (близько 16%). Цей метод особливо допомагає, коли перекладач зіткнувся з власними іменами або прізвищами. Транслітерація та транскрипція можуть бути корисними у таких випадках:

1. Переклад технічної документації або спеціалізованої літератури, де використовуються терміни, які не мають точного еквівалента в іншій мові.
2. Переклад імен, особливо в академічних текстах чи наукових дослідженнях.
3. Переклад між мовами з різними алфавітами, де використання транслітерації може допомогти зберегти оригінальний вигляд слова.
4. Переклад для збереження культурних особливостей, наприклад, у назвах страв, ресторанів, музичних гуртів, міст та інших географічних об'єктів, де використання транскрипції може допомогти зберегти вимову.

Слід зазначити, що використання транслітерації та транскрипції може бути складним процесом та вимагати певної перевірки з боку перекладача. Наприклад, транскрипція залежить від вимови, яка може змінюватися в залежності від діалекту чи акценту. Також, транслітерація може бути різною в залежності від мови, на яку перекладається текст. Деякі випадки можуть вимагати використання як транслітерації, так і транскрипції для досягнення більш точного перекладу. Наприклад, ім'я китайського поета Лі Бай може бути транслітероване на латиницю як Li Bai, а його вимова може бути передана за допомогою транскрипції на мові, на яку перекладається текст, наприклад, українською мовою - Лі Бай [Lǐ Bái].

Іншою альтернативною можливістю передати зміст реалії є саме спосіб описового перекладу, який зустрічається, наприклад, у випадку з вигаданою професією нім. *die Diamantenwaschfrau*, тобто 'пані, що прала діаманти'. В цій ситуації описовий переклад об'єктивно пропонує найкраще вирішення перекладацької задачі. Однак цей прийом був не дуже вдало застосований у випадку із нім. '*der Fastnachtsrummel*', тому що втрачається великий асоціативний шлейф. Замість 'метушня напередодні великого посту' виходить укр. 'гамір як на ярмарку'. Транскодування з допомогою описового перекладу допомагає досягти більшої прозорості при перекладі, але з іншого боку описове тлумачення нагромаджує текст і позбавляє твір індивідуальності. Використання однієї трансформації часто тягне за собою й іншу. Подібні трансформації називаються комплексними. Перекладачі вдаються різних трансформацій, щоб створити адекватний і милозвучний переклад. Так, наприклад, при передачі нім. *die Waldschlößchenbrauerei* 'броварня Вальдшлесхен' перекладач поєднує прийоми калькування і транслітерацію. (Шевцова, Данцл, 2018, с. 130)

Задача перекладу власних назв завжди цікавила лінгвістів та перекладознавців, інформація, що закодована в цих назвах, є предметом дослідження у працях Л. В. Гнаповської та О. Ф. Пефтієва. Головне завдання перекладача полягає в тому, аби зробити переклад власних назв точним відображенням оригіналу, щоб реципієнт розумів реалії, що вони передають. Реалії, які відображають явища, характерні для іншої культури, мають велике значення для теорії та практики перекладу. До таких реалій відносять імена та прізвиська людей (антропоніми), які мають культурно-історичну та лінгво-культурологічну інформацію. При перекладі цих назв перекладач має зосередитися на цій інформації, щоб переклад був ефективнішим, що допоможе реципієнтові краще розуміти текст перекладу. Переклад власних назв є складною проблемою через їх безеквівалентність. Хоча, за словами П. Ньюмарка, власні імена не мають семантичного значення та конотацій, тому ідеальним варіантом перекладу є передача їх графічної форми з мови оригіналу на мову перекладу. Проте, насправді

власні назви відображають конкретний об'єкт та мають символічну функцію, ім'я персонажа може відображати його характер та викликати певні емоції, як зазначає К. Б. Зайцева. Отже, в перекладі важливо не тільки відтворити графічну форму, але й передати символіку та емоційний зміст власних назв. Тому, при перекладі власних імен необхідно ретельно вивчити їх семантику, що стане ключовим фактором у процесі адаптації до мови перекладу. За допомогою вивчення семантики власних назв, перекладач може зрозуміти зашифроване значення кожного імені. Після цього перекладачеві належить вибрати найбільш оптимальний метод перекладу. За словами І. В. Корунця, методи перекладу антропонімів можуть включати транслітерацію, транскрибування та калькування. Однак, незалежно від обраного методу перекладу, перекладач має дотримуватися одного важливого правила: внутрішнє значення (сутність) повинно відповідати зовнішньому вираженню (формі), тобто морфологічній формі.

Отже, перший крок на етапі перекладу - визначення нормативного варіанту перекладеного слова відповідно до способу перекладу. У фільмах можливі різні варіації перекладу власних імен, наприклад: *Benjamin* - Бенджамін (транслітерація) або Бенджамен (транскрипція); *Daniel* - Дані (транслітерація) або Дені (транскрипція); *Caleb* - Келеб (транскрипція), Кейлеб (транслітерація); *Aaron* - Арон (транскрипція) або Еерен (транслітерація). Фонетичні та письмові зміни, які зазнають іншомовні слова при перекладі на іншу мову, впливають на варіанти написання власних назв. Крім того, встановлені правила орфографії для запозичених слів забезпечують стійкість та надійність фонетичних трансформацій. Отже, можна зазначити, що власні назви мають не тільки називну функцію, але і містять певне значення. Для аналізу власних назв потрібно вивчати їх структуру та семантику, враховуючи культурно-історичну інформацію та асоціації. Семантика антропонімів передає основні риси персонажів і є важливою для розуміння загального контексту та міжкультурних алюзій.

Основні кроки методики перекладу власних імен такі:

1. Зрозуміння семантики власної назви;
2. Визначення типу перекладу, який є найбільш відповідним для контексту;
3. Аналіз різних можливих варіантів перекладу;
4. Вибір найбільш доречного відповідника;
5. Адаптація перекладеного імені до української мови.
6. Забезпечення відповідності перекладеного імені чинним нормам правопису або пошук необхідної видозміни.

Висновки до розділу 1

Таким чином, ми визначили, що перекладацькі трансформації - це процес перетворення тексту з однієї мови на іншу з використанням різних прийомів, що допомагають зберегти і передати максимальну кількість інформації та при цьому зберегти авторський стиль тексту. Однак, при перекладі перекладач може зазнати втрати деякої інформації або змінити оригінальний зміст тексту. Перекладацькі трансформації слугують необхідною складовою перекладу. Вони повинні бути здійснені з використанням ефективних методів та стратегій, які допоможуть зберегти максимальну кількість інформації та авторський стиль оригінального тексту. Перекладач повинен розуміти, що кожен текст є унікальним і має свій власний стиль та мету, і його переклад повинен відображати ці характеристики. При здійсненні перекладу, важливо зберігати баланс між точністю передачі інформації та збереженням авторського стилю, а також враховувати культурні та історичні особливості мов та національних традицій.

Також, у ході дослідження, ми виявили, що дослідження реалій було предметом багатьох праць фахівців і дослідників, що свідчить про глибокий і вмілий аналіз цієї проблеми. Однак, незважаючи на це, проблема залишається актуальною і відносно новою для сучасних вчених, оскільки реальність постійно змінюється і розвивається, виникають нові поняття, які потребують дослідження. Крім того, можна знайти області дослідження реалій, які ще не були дуже добре вивчені, і спробувати дослідити реальність в цих невідомих областях. При перекладі важливо досягнути комунікативної функції, тому якщо транскрибована реалія не зрозуміла читачеві, це означає, що переклад не був успішним. Навіть якщо реалія перекладена інакше, втративши свій національний або історичний колорит, це також може завдати шкоди комунікативній функції. Тому при перекладі потрібно орієнтуватися на той фактор, наскільки реалія знайома для читача: якщо ні, то можна проаналізувати контекст тексту для зрозуміння значення реалії. Важливо пам'ятати, що термін перекладається терміном, оскільки він не має експресивного значення, але реалія ніколи не передається реалією. Перекладачі повинні бути уважними до культури, історії та політичного життя країни, з якої походить текст, оскільки недостатнє знання може призвести до некоректного перекладу, який буде сприйматись неправильно або навіть не сприйматись взагалі. Проблема перекладу реалій є складною та відповідальною роботою для перекладачів, оскільки змінюючи контекст, можна втратити національний або історичний колорит реалії. Крім того, життя людей постійно розвивається, тому нові реалії та поняття потрібно вивчати, оскільки реалії є невід'ємною частиною кожної культури, їх переклад має велике значення для

збереження та передачі культурної спадщини. Важливо розуміти, що переклад реалій не є лише заміною одних слів іншими, але й передачею смислу, стилю та культурних відтінків оригінального тексту. Проте, переклад власних назв, так само як і переклад реалій, є дуже складним процесом, який вимагає від перекладача багато зусиль, досвіду та знань.

Втілення власних назв є складним завданням для перекладача, оскільки вони не тільки відображають назви конкретних об'єктів, але, як і реалії, мають велике значення для культури, історії, традицій та ідентичності певної групи людей. Тому, перекладач повинен добре знати культуру, звичаї та історію країни, де походить власна назва, щоб дати найточніший переклад. Однак, переклад власних назв може бути обмежений, оскільки вони можуть містити культурні або історичні елементи, які не мають точного еквівалента в іншій мові. У цьому випадку, перекладач повинен вибрати найбільш адекватний та зрозумілий переклад для читача, але при цьому не втратити важливість та цінність власної назви. Також, переклад власних назв може мати різні варіанти перекладу в залежності від контексту та мети перекладу. Наприклад, назва компанії може бути перекладена як дослівний переклад, або ж вибірково, щоб зберегти найбільш важливу частину назви, яка є відповідною для її ідентичності. Отже, переклад власних назв потребує великої уваги, терпіння та ретельного дослідження, щоб забезпечити точний та адекватний переклад, який не тільки передасть значення власної назви, але і збереже її культурне та історичне значення.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ РЕАЛІЙ З КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

У даному розділі курсової роботи будуть розглянуті основні перекладацькі трансформації, які використалися під час перекладу власних назв та реалій у творі 茅盾 《林家鋪子》 з китайської мови на українську. Будуть досліджені проблеми та виклики, з якими зіштовхнувся перекладач при роботі з цими термінами, а також аналіз перекладу.

2.1 Транскрипція та транслітерація

Власні назви та реалії залишаються однією з головних проблем перекладу, і для їх правильного відтворення необхідно застосовувати відповідні стратегії перекладу. Найчастіші прийоми, до яких звертаються перекладачі - транскрипція та транслітерація (ще можлива їхня комбінація). Транслітерація передає написання іноземного слова літерами мови перекладу, тоді як транскрипція передає звучання слова оригіналу за допомогою засобів мови перекладу. Транскрипція стає все популярнішою при перекладі, оскільки вона дає більш схожі на оригінал слова. Вона може бути корисною при перекладі імен, прізвищ, назв компаній, географічних назв, газет та журналів, якщо вони не мають еквівалентного слова у мові перекладу.

Твір "Крамниця Ліня" є одним з найвідоміших романів китайської літератури ХХ століття. Його автором є Мао Дунь, відомий китайський письменник, який був одним з лідерів китайської літературної революції та активно підтримував комуністичну ідеологію. Твір "Крамниця Ліня" розповідає історію крамниці Ліня, що знаходилася на окраїні міста, де жили звичайні робітники та бідні люди. У романі зображено життя простих людей в довоєнний період Китаю, де вони борються з бідністю, хворобами та соціальною несправедливістю. Автор показує, як головний герой, Лінь, протистоїть нав'язливій корупції, яка поширюється в умовах тиску та бідності.

При транскрипції власних назв з китайської на українську мову можуть використовуватися різні системи. Одна з найпоширеніших - це система **пін'їнь** (拼音 pīnyīn).

Пін'їнь (повна назва 汉语拼音 hànyǔ pīnyīn) - є стандартом латинізації китайської мови, що використовується для позначення звуків китайської мови (мандаринського

діалекту) за допомогою латинської абетки. Його повна офіційна назва - 汉语拼音 (hànyǔ pīnyīn), що перекладається як "Запис звуків китайської мови". Ця система була розроблена на початку 50-х років ХХ століття. Пін'їнь став офіційним стандартом на континентальній частині Китаю в 1979 році і міжнародним стандартом в 1991 році. Пін'їнь також використовується для введення китайських ієрогліфів на комп'ютері та для пошуку слів у словнику. Інша назва цього стандарту - "китайський фонетичний алфавіт" (КФА).

Отже, візьмемо до розгляду приклади перекладу власних назв та реалій у творі 《林家鋪子》:

1. «小花撲的也跳上床来，挨着林小姐的腰部摩擦，咪呜咪呜地叫了两声。
Котеня Сяохуа стрибнуло на свою хазяйку, двічі нявкнуло й почало тертись об її спину.» - у даному тексті було застосовано транслітерацію власної назви “小花” як “Сяохуа”. В оригіналі ім'я “Сяохуа” згадується як ім'я котеняти. Українською це ім'я можна було б перекласти як “Маленька квіточка”, проте для зручності вживання та збереження звучання оригінального імені, перекладач вирішив скористатися транслітерацією та переклав ім'я як “Сяохуа”.
2. «林大娘摇着头只是打呃，一手扶住了女儿的肩膀，一手揉磨自己的胸脯，过了一会儿，她方才挣扎出几句话来。
Спершись рукою на доччине плече, пані Лінь взялася розтирати собі груди, поки нарешті, трясучи головою, насилу мовила.» - у цьому випадку перекладач переклав ім'я “林大娘” як “пані Лінь”, використовуючи прийом транслітерації з китайської мови. У китайській мові імена традиційно складаються з двох частин: прізвища та ім'я. У цьому випадку “林” є прізвищем, а “大娘” - ім'ям. Оскільки українська мова немає еквівалента для китайських ієрогліфів, тому для передачі звучання китайських імен на українську мову використовують транслітерацію, тому китайське ім'я “大娘” транслітерується як “Dàniáng”. Прізвище “林” транслітерується як “Lín”. Отже, перекладач використав транслітерацію “林大娘” на українську мову, переклавши її як “пані Лінь”, щоб зберегти звучання та забезпечити правильне вимовлення імені в українському тексті.
3. «妈留着好东西呢——再不然，就差吴妈赶快去买一碗馄饨。
Мати часто припасала для неї щось смачненьке, а коли дома нічого не було, посилала - няньку У купити миску пельменів хуньтун .» - у цьому тексті одразу присутня реалія “馄饨”(húntún) та власна назва “吴妈”(wú mā). При перекладі

реалії “馄饨”(húntún) перекладач використав прийом транслітерації і разом з тим використав термін, що є більш зрозумілим для читачів української мови, не забуваючи зробити зноску, де пояснює це слово. “馄饨”(húntún) - це страва китайської кухні, але в українській культурі такої страви немає. Тому перекладач застосував транслітерацію, тобто передав оригінальне написання китайської назви страви літерами українського алфавіту. Ім'я “吴妈” (wú mā) складається з прізвища “吴”(wú) і китайського слова “妈” (mā), яке означає “мати”. У китайській культурі використання прізвища та приставки “mā” до нього є досить поширеним для звернення до старших жінок, які мають досвід у догляді за дітьми. Український перекладач може вважати, що переклад імені “wú mā” на українську мову як “мати Ву” може бути дещо незвичайним, тому він переклав його як “нянька У”.

4. «她爱这些东洋货，她又恨那些东洋人；好好儿的发兵打东三省干么呢？不然，穿了东洋货有谁来笑骂。 Їй сподобалися японські речі , хоч самих японців вона ненавиділа: коли б вони не напали на три східних провінції, можна було б, як і досі , ходити в цих платтях, і ніхто не знущався б над тобою.» - у цьому тексті було застосовано прийом перекладу реалії з китайської на українську, який полягає в заміні конкретної назви (у цьому випадку “японці”) більш загальною поняттєвою категорією (“вони”). Таким чином, реалія “东洋货” (dōngyánghuò) була перекладена як “японські речі”, а “东洋人” (dōngyángrén) - як “японці”. Перекладач використав гіперонімічний переклад, замінивши конкретну назву на більш загальну категорію. **Гіперонімічний переклад** - це переклад, у якому конкретний термін або назва замінюється більш загальною категорією або групою слів. Гіперонімічний переклад використовують для передачі загального значення або контексту, коли точний еквівалент недоступний або неприйнятний у мові-цілі. Він є одним із способів вирішення проблеми нееквівалентності між мовами. Тобто Назва “东三省” (dōng sānshěng) означає буквально “Три Східні Провінції” і відноситься до трьох провінцій Китаю: Ляонін, Цінхай та Хейлунцзян. Таким чином, перекладач переклав цю конкретну назву на більш загальну категорію – “три східні провінції”, щоб передати зміст оригіналу українською мовою.
5. «恰在此时林先生走了进来，手里拿着一张字条儿，脸上乌霉霉地像是涂着一层灰。 До кімнати зайшов пан Лін з якимсь папірцем у руці. Обличчя в нього було попелясто-сіре.» - в цьому випадку перекладач переклав “林先生”

(lín xiānshēng) як “пан Лін” через транслітерацію, адже в українській мові ім'я "Лін" є більш звичним і зрозумілим, ніж “Лін”. Також, “пан” - це відповідний титул для Лін в українській культурі, що вказує на його соціальний статус.

6. « “呃，呃，救苦救难观世音，呃——” – Спаси нас, милосердна Гуаньїнь, від всякого лиха й напасті,- прохрипіла пані Лін.» – в цьому випадку перекладач зустрівся з реалією “观世音”(guānshìyīn), що в китайській культурі означає буддійське божество, богиня милосердя. Замість спроби перекладу значення цієї реалії, він вирішив передати її звучання українською транскрипцією, що відповідає оригінальному звучанню слова. Таким чином, український читач може відчути звукову еквівалентність реалії Гуаньїнь з китайської мови.

7. « 我们对过的裕昌祥，进的东洋货比我多，足足有一万多块钱的码子呢，也 只花了五百快，就太平无事了。У крамниці «Юйчансян», що навпроти нас, японських товарів значно більше, ніж у мене,- тисяч на десять буде, а господар дав їм лише п'ятсот юані в, і все припинилося.» - при перекладі назви “裕昌祥”(yùchāngchāng), перекладач використав прийом транслітерації - “Юйчансян”. Таким чином, він зберіг оригінальне написання назви на китайській мові в українському тексті.

8. « 这天是阴历腊月二十三，正是乡镇上洋广货店的“旺月”。Було двадцять третє число дванадцятого місяця за місячним календарем - саме час для жвавої торгівлі заморськими товарами у селах та містах.» - У цьому перекладі перекладач використав прийом календарної трансформації. Він замінив китайський термін “阴历腊月二十三” (yīnlì làyuè èrshísān) на український “двадцять третє число дванадцятого місяця за місячним календарем”. Це дозволяє українському читачеві краще зрозуміти, про який саме день йдеться в тексті, оскільки українські та китайські календарі відрізняються. Також перекладач використав прийом конкретизації при перекладі фрази “洋广货店” (yáng guǎnghuò diàn) на “заморські товари”. Оскільки “洋广货店” (yáng guǎnghuò diàn) буквально означає “магазин заморських товарів” і може бути перекладена як “магазин імпортованих товарів”. Однак “заморські товари” є більш звичним виразом української мови. Таким чином, тут була використана трансформація на лексичному рівні.

9. «裕昌祥左右邻的生泰杂货店万牲糕饼店那就简直连看的人都没有半个。Що ж до галантерейної крамниці «Шентай» та кондитерської «Ваньшен», то біля

них взагалі ніхто не зупинявся.» - перекладач використав транскрипцію китайських назв з китайської мови на українську латиницю, а потім надав їм українською назву, що є типовим прийомом перекладу власних назв з інших мов. У цьому тексті перекладач використав прийом генералізації, де назви “生泰杂货店” (shēng tài záhuò diàn) та “万牲糕饼店” (wàn shēn gāobǐng diàn) були розширені їхніми видами діяльності – “галантерейної крамниці” та “кондитерської”. Таким чином, перекладач пояснив значення цих назв, що дозволяє читачеві краще зрозуміти текст. Ця трансформація називається пояснювальна трансформація або трансформація за допомогою пояснень. Її використовують для пояснення значення незнайомих слів, термінів, або назв в тексті.

10. «“呵，××哥，到清风阁去吃茶么？小店大放盘，交易点儿去！”- **Що, брате, йдеш у павільйон «Цінфин» чайку попиту? А в моїй крамниці великий розпродаж, може, зайдеш?»** – в цьому реченні було використано декілька перекладацьких прийомів: переклад власної назви “清风阁” (qīngfēng gé) як “Цінфин” - перекладач застосував транскрипцію назви на українську мову, щоб зберегти вимову китайської назви; переклад виразу “大放盘” (dà fàngpán) як “великий розпродаж” - перекладач використав еквівалентний вираз на українській мові для передачі ідеї знижок; трансформація на лексичному рівні - використання слова “крамниця” замість “магазин” - перекладач використав більш українське слово для передачі ідеї магазину.
11. «小学徒送上一杯便茶来，外加一枝小联珠。Хлопчисько учень підносив клієнтові чашку чаю та цигарки «Перлинове намисто». - в цьому реченні було використано декілька перекладацьких прийомів: транслітерація - ім'я “小学徒” (xiǎo xuétú) було транслітероване як “хлопчисько учень” замість буквального перекладу “молодий учень”. Пояснення - назва “小联珠” (xiǎo lián zhū) була перекладена як “цигарки «Перлинове намисто»”, з якими можна скласти маленьку намистинку.
12. «可是“欠人”的客账，单是上海的东升字号就有八百，合计不下二千哪！Його власний борг одній лише шанхайській фірмі «Дуншен» досягав восьмисот юанів, а всього він заборгував не менше двох тисяч!» – при перекладі назви фірми “东升” (dōng shēng) перекладач використав

транскрипцію, тому при перекладі фірма має назву “Дуншен”, таким чином перекладач зберіг оригінальну назву в українському тексті.

13. «朱三太，出来买过年东西么？ А, пані Чжу Саньтай ! Збирається щось купити перед Новим роком?» – при перекладі імені Чжу Саньтай перекладач використав прийом транслітерації, таким чином “朱三太” (zhūsāntài) було транслітеровано як “Чжу Саньтай”.
14. «寿生是前天出去收账的，极迟是二十六应该回来了。 Прикажчик Шоу Шен ще два дні тому вирушив на села збирати борги і має повернутися не пізніше двадцять шостого.» – при перекладі імені “寿生”(shòushēng) перекладач використав транслітерацію.
15. «然而上海号家的收账客人说不定明后天就会到，只有再向恒源钱庄去借了 Отже, доведеться знову звертатися за позичкою до міньяльної контори «Хен'юань». – при перекладі власної назви “恒源钱庄” (héng yuán qián zhuāng) міньяльної контори “Хен'юань” перекладач використав прийом транслітерації.
16. «又过了两天，“大放盘”的林先生的铺子，生意果然很好，每天可以做三十多元的生意了。 Минуло два дні. «Великий розпродаж» у крамниці Ліня йшов повним ходом. Виручка за день досягала до тридцяти юанів і більше.» – у цьому відрізку присутня реалія “大放盘” (dà fàng pán). Перекладач переклав “大放盘” (dà fàng pán) як “великий розпродаж” шляхом використання еквівалентного виразу в українській мові. Дійсно, “大放盘” (dà fàng pán) в буквальному перекладі означає “великий виставковий стіл”, але в контексті продажу товарів це відноситься до масштабного розпродажу, який має на меті збільшення продажів шляхом пропонування товарів за зниженими цінами або зі знижкою. Проте перекладач вибрав еквівалент “великий розпродаж” оскільки він найбільш точно передає сутність та ідею, яку містить в собі китайський вираз. Він також врахував культурні та лінгвістичні особливості української мови, де вираз “великий розпродаж” має аналогічне значення та використовується в подібних ситуаціях.
17. «他唤住了一个路人焦急地问道：“什么事？是不是栗市快班遭了强盗抢？ - В чім річ? - стривожено крикнув він, звертаючись до першого перехожого.- Пограбували пароплав із Ліши?» – у цьому тексті перекладач переклав власну

назву “栗市” (lìshì) за допомогою транслітерації, зберігаючи фонетичне звучання китайської мови, таким чином в українському варіанті назва міста звучить як “Ліші”.

18. «哦！又是强盗抢么？路上真不太平！抢，还是小事，还要绑人去哪！”那人，有名的闲汉陆和尚，含糊地回答，同时眯着半只眼睛看林先生铺子里花花绿绿的货。Що, знову пограбували ? Що ж це робиться ? Добре, коли тільки пограбували, а могли й людей повбивати ! - відповів перехожий, позираючи примруженими очима на розцяцьковані вітрини крамниці Ліня,- це був відомий на все містечко п'яничка Лу.» – у цьому випадку перекладач переклав ім'я “陆” (lù) як “Лу”, використовуючи прийом транслітерації.
19. «林先生不得要领，心里更急，丢开陆和尚，就去问第二个走近来的人，桥头的王三毛。Від такої непевної відповіді пан Лінь захвилювався ще дужче й кинувся до іншого перехожого, Ван Саньмао, який жив неподалік від мосту.» - при перекладі цього фрагменту перекладач транслітерував ім'я “王三毛” (wáng sān máo) українською як “Ван Саньмао”, зберігаючи фонетичне звучання китайської мови.
20. «那一定是太保阿书手下人干的，太保阿书是枪毙了，他的手下人多么厉害！”王三毛一边回答，一边只顾走。 - Це все поплічники Тайбао Ашу орудують; його самого розстріляли, а банда й досі лютує,- відповів Ван Саньмао, не зупиняючись.» - при перекладі власної назви “太保阿书手” (tàibǎo ā shū shǒu) перекладач використав прийом транслітерації, таким чином українською це було перекладено як “Тайбао Ашу”, зберігаючи при цьому фонетичне звучання китайської мови.
21. «爸爸！上海打仗了！东洋兵放炸弹烧闸北——”林小姐大叫着跑到林先生跟前。 -Тату ! В Шанхаї йдуть бої ! Японці кидають бомби, намагаються спалити Чапей !- з криком підбігла до нього Мінсю.» - при перекладі власної назви “闸北” (zháběi) перекладач використав прийом транслітерації і отримав українську назву “Чапей”. Таким чином, окрім фонетичної транслітерації, перекладач використав прийом заміни звуків для перекладу. Також, в цьому відрізку тексту згадується історична реалія: “японці кидають бомби, намагаються спалити Чапей”, тому для кращого розуміння українських читачів перекладач робить зноску, де пояснює про бойові події в Шанхаї, що відбувалися під час японської

агресії в Китаї в 1930-х та 1940-х роках. Також згадується район Чапей, який знаходиться в Шанхаї.

22. **«金老虎看见那快班船上的伙计刚刚背着两个蒲包走过的。Цзінь Лаоху нещодавно на власні очі бачив, як з того пароплава йшли двоє з багажем.»** - при перекладі імені “金老虎” (jīn lǎohǔ) перекладач використав прийом транслітерації і отримав ім'я “Цзінь Лаоху”.
23. **«他还恐怕那“钱糊猕”知道他是急用，要趁火打劫，高抬利息。Тільки б «грошовиті макаки» не пронюхали, в якому становищі він зараз, інакше вони на його біді добряче руки погріють, заправивши високі проценти.»** - у цьому тексті було застосовано прийом транскрибування та пояснення. У китайському оригіналі міститься назва “钱糊猕” (qián hú sūn), що в буквальному перекладі означає “грошові макаки”. Перекладач скористався можливістю транскрибувати назву на українську, створивши з неї “грошовиті макаки”. При цьому в тексті було зроблено пояснення, що допомагає українському читачеві зрозуміти, що мається на увазі.
24. **«都在这里了。栗市的那家黄茂记很可恶，这种户头，我们明年要留心！ - Тут усе. Крамниця «Хуанмао» в Ліши дуже ненадійна. Наступного року з такими треба бути обережнішими!»** - у даному випадку перекладач використав транслітерацію китайської назви “黄茂记” (huáng mào jì), українську як “Хуанмао”.
25. **«外加即期庄票两张，一张是规元五十两，又一张是规元六十五两。Крім того, ще були два векселі з терміною оплатою, видані міняльною конторою - один на п'ятдесят ланів, другий - на шістдесят п'ять.»** - у тексті є реалія. Перекладацький прийом, який було використано для перекладу китайської реалії “规元” (guī yuán) на українську як “лан”, є транскрипція. Українська мова не має прямого еквівалента для китайської реалії “规元” (guī yuán), тому перекладач використав транскрипцію, щоб передати звукове відтворення оригінального терміну на українську мову.
26. **«听说南栅的聚隆，西栅的和源，都不稳呢！ - Ходять чутки, ніби крамниці «Цзюйлун», що на південній околиці, та «Хеюань», що на західній, ось-ось закриються!»** – назва “南栅的聚隆” (nán zhà de jù lóng) перекладач переклав на

українську як “Цзюйлун, що на південній околиці”, за допомогою транслітерації, тобто він передав китайську назву українськими літерами, але також додав пояснення про місцезнаходження, щоб український читач зміг зрозуміти, де саме знаходиться цей магазин, теж саме стосується назви “西栅的和源” (xī zhà de hé yuán) – перекладач використав транслітерацію.

27. «关帝庙前那空场上，照例来了跑江湖赶新年生意的摊贩和变把戏的杂耍。
На майдані перед храмом Гуаньді, як завжди, розгорнули новорічну торгівлю мандрівні лоточники, тут же показували свої вистави артисти та фокусники.» – у цьому тексті містяться одразу декілька реалій: перекладач переклав китайську реалію “关帝庙” (guān dì miào) на українську як “храм Гуаньді” за допомогою транскрипції та транслітерації. Назва “关帝庙” (guān dì miào) складається з китайських ієрогліфів “关” (guān), “帝” (dì) і “庙” (miào), які, окремо взяті, можуть мати різні значення, але разом утворюють назву “храм Гуаньді”. “Гуаньді” - це ім'я бога, якого вважають покровителем військових і підприємців в китайській міфології; перекладач переклав китайську реалію “杂耍” (zá shuǎ) на українську як “артисти та фокусники”, що є відповідною транслітерацією китайського слова, оскільки “杂耍” (zá shuǎ) є видом народної мистецької вистави, який включає в себе різні жанри, такі як акробатика, жонглювання, маски та інші.
28. «虹口一带呢，烧是还没烧，人都逃光了，东洋人凶得很，不许搬东西。
Район Хункоу не дуже постраждав, але люди звідти теж пішли з порожніми руками, бо японці заборонили брати з собою речі.» – при перекладі власної назви “虹口” (hóng kǒu) перекладач використав прийом транслітерації на українську як “Хункоу”.
29. «师傅，听得阿四的话么？ - **Ви чули, пане, що зараз сказав Аси?»** – при перекладі китайського ім'я “阿四” (Ā sì) використав прийом транслітерації і переклав на українську як “Аси”, зберігаючи фонетичне звучання китайської в українській мові.

2.2 Калькування

Калькування в перекладі полягає в заміні складових частин слова або словосполучення на відповідні у мові перекладу і подальшому їх поєднанні без змін. Цей прийом має на меті створення нових слів або сталих виразів у мові перекладу, які повторюють структуру оригінальної лексичної одиниці та передають її значення. Калькування часто застосовується для економії мовних засобів, оскільки кожному елементу словосполучення на мові оригіналу відповідає один елемент у перекладі. Цей прийом є доцільним при перекладі термінів, якщо складові елементи цих термінів вже використовуються в термінологічній системі мови перекладу та зрозумілі спеціалістам. Перед застосуванням калькування варто переконатися, що дане слово чи вираз на мові перекладу відсутні.

Однак, калькування може призвести до того, що переклад стає дослівним і незрозумілим для читача, оскільки в різних мовах можуть використовуватися різні структури та вирази. Тому, щоб використовувати калькування при перекладі, необхідно мати чітке розуміння мов, які перекладаються, а також контексту і змісту тексту. Також необхідно уважно слідкувати за тим, як інші перекладачі використовують калькування в подібних ситуаціях і чи є вони ефективними. Найкращим рішенням є використовувати калькування з обережністю і тільки тоді, коли це допоможе зрозуміти зміст тексту. Якщо калькування не є ефективним, краще використовувати інші перекладацькі стратегії, такі як парафразування або вільний переклад.

Отже, візьмемо до розгляду приклади калькування власних назв та реалій у творі 《林家鋪子》:

1. «遇到那位顾客一定要除去一毛钱左右尾数的时候，他就从店员手里拿过那算盘来算了一会儿，然后不得已似的把那尾数从算盘上拨去。 **Брав у прикажчика з рук рахівницю на прохання покупця для круглого рахунку відкидав кілька фенів , роблячи це з таким виглядом, ніби хотів сказати: «Нічого не вдієш»** - у китайському тексті згадується, що продавець відкидає з рахівниці кілька фенів, щоб зробити рахунок круглим. У перекладі на українську мову використовується калька “для круглого рахунку відкидав кілька фенів”, що вказує на точну кількість відкиданих фенів та зміст дії продавця.
2. «“喂，阿弟，买洋伞么？便宜货，一只洋伞卖九角！看看货色去。” - **Що, брате, хочеш придбати заморську парасольку? Не дорого візьму : коштує**

юань, а віддам за дев'ять мао.» - Калька використана у виразі “віддам за дев'ять мао”, що дослівно перекладається як “одна парасолька продається за дев'ять кутів”. “Мао” - це одиниця китайської валюти, і в даному випадку слово “кутів” вживається для позначення дрібної частини ціни, що може бути відкинута при округленні до найближчого цілого числа. Таким чином, “віддати дев'ять мао” стає еквівалентом “відкинути дрібну частину ціни”.

3. **«因这朱三太的上门讨利息，他记起还有两注存款，桥头陈老七的二百元和张寡妇的一百五十元。 Візит Чжу Саньтай нагадав йому ще про двох вкладників: Ченя Лаоці, що жив край мосту і дав йому двісті юанів, та вдову Чжан, яка дала півтораєта.»** - фраза “还有两注存款” (hái yǒu liǎng zhù cún kuǎn) перекладена як “ще двоє вкладників”, де “注” (zhù) означає “вклад” або “депозит” у китайській мові, але український переклад використав слово “вкладник” як калькування з китайської мови без адекватного перекладу терміну.
4. **«然而上海号家的收账客人说不定明后天就会到，只有再向恒源钱庄去借了 Отже, доведеться знову звертатися за позичкою до міняльної контори «Хен'юань».** – окрім використання прийому транслітерації, перекладач використав прийом калькування, тобто він зберіг оригінальну форму “上海号家” (shànghǎi hào jiā) та “恒源钱庄” (héng yuán qiánzhuāng) та додав слова “контора” та “міняльна”, для більшого розуміння.
5. **«爸爸，你看这块大绸好么？七尺，四块二角，不贵罢？ - Глянь, тату, це гарна чесуча ? За сім чі взяли чотири юані й два мао. Не дорого?»** – в цьому відрізку тексту використанні декілька реалій: “绸” (chóu) - це китайський термін для шовку, що є важливим елементом культурного та економічного життя Китаю; “七尺” (qī chǐ) - це китайська одиниця довжини, що відповідає близько 2,13 метрам.; “四块二角” (sì kuài èr jiǎo) - це китайська грошова одиниця, що відповідає 4 юаням і 2 мао. Окрім цього перекладач використав калькуляційний прийом для перекладу “сім чі” на “七尺”, а також використав китайські грошові одиниці для відображення “чотири юанів” і “два мао”. Він також замінив китайський термін “шовк” на українське слово “чесуча”, яке може передати загальний зміст слова.

6. «林先生不得要领，心里更急，丢开陆和尚，就去问第二个走近来的人，桥头的王三毛。Від такої непевної відповіді пан Лінь захвилювався ще дужче й кинувся до іншого перехожого, Ван Саньмао, який жив неподалік від мосту.» - у цьому фрагменті перекладу використано калькування. У китайській мові відбувається звертання до людей за допомогою їхніх прізвищ та імен, а не за допомогою звертань типу “пан”, “містер”, “місіс” і т.д., що використовується в українській мові. У даному випадку, китайське ім'я “Ван Саньмао” було перекладено як “інший перехожий”, а не як “пан Ван Саньмао”, що є більш типовим для української мови. Такий переклад є калькуванням, тобто дослівним перекладом виразу з однієї мови на іншу, зберігаючи при цьому граматичну та лексичну структуру вихідної мови.
7. «走过那座望仙桥时，他看着桥下的浑水，几乎想纵身一跳完事。Вийшовши на міст Вансяньцяо, він глянув на каламутну воду у річці й подумав, що добре було б стрибнути туди - тоді кінець усім неприємностям.» - в цьому тексті присутній прийом перекладу калькування. Оригінальний китайський вислів “走过那座望仙桥时，他看着桥下的浑水，几乎想纵身一跳完事” (zǒuguò nà zuò wàng xiān qiáo shí, tā kànzhe qiáo xià de hún shuǐ, jīhū xiǎng zòngshēn yī tiào wánshì) буквально означає “Під час проходження через міст Вансяньцяо, він дивився на каламутну воду під мостом та майже зірвався у стрибок для завершення усіх проблем”. Перекладач відтворив значення оригінального тексту, зберігаючи його змістове навантаження та інтенцію. Однак, він використав словосполучення “Вансяньцяо” замість оригінальної назви мосту “望仙桥” (wàng xiān qiáo), що є прикладом адаптації оригінального тексту до українського мовленнєвого середовища.
8. «这晚上的夜饭，林大娘在家常的一荤二素以外，特又添了一个碟子，是到八仙楼买来的红焖肉，林先生心爱的东西。另外又有一斤黄酒。На вечерю того дня, крім звичайних страв - м'ясної та двох овочевих - пані Лінь подала ще мисочку тушкованого м'яса з ресторану «Басяньлоу» та пляшку жовтого вина.» - в цьому тексті перекладач використав прийом калькування: український еквівалент назви ресторану “Басяньлоу” було сформовано на основі звукового написання китайської назви “八仙楼” (bā xiān lóu), замість транслітерації з китайської мови.

9. «“林老板，怎样了呢？”看见林先生苦着脸跑回来，那上海客人不耐烦地问了 - - То як, хазяїне? - нетерпляче спитав шанхаєць, помітивши, що пан Лінь мало не плаче.» - перекладач використав калькування при перекладі фрази “怎样了呢？” (zěnyàngle ne?) яка буквально означає “що сталося?” або “як справи?”, але була перекладена як “то як, хазяїне?”. Таким чином, перекладач дослівно переніс структуру китайської фрази в український переклад, не використовуючи відповідний вираз українською мовою. Окрім цього, “林老板” (lín lǎobǎn) дійсно перекладається як “господар Лінь”, однак перекладач вирішив використати калькування, щоб передати більш автентичний тон розмови та відчуття культурного контексту. У китайській культурі дуже важливо дотримуватися правил етикету та проявляти повагу до інших людей, особливо до старших за віком або соціальним статусом. У випадку з “林老板” (lín lǎobǎn), це може вказувати на те, що розмовці перебувають у відносинах “господар-клієнт” або “старший-молодший”. “Хазяїне” в українській мові має подібне вживання, а саме - у відносинах поваги до людини, яка є господарем, власником або керівником чогось. Отже, перекладач використав це слово, щоб передати відповідний відтінок взаємин між розмовцями в китайському контексті, зберігаючи при цьому відтінок культурної специфіки.
10. «关帝庙前那空场上，照例来了跑江湖赶新年生意的摊贩和变把戏的杂耍。На майдані перед храмом Гуаньді, як завжди, розгорнули новорічну торгівлю мандрівні лоточники, тут же показували свої вистави артисти та фокусники.» - перекладач використав калькування, де “摊贩” (tān fàn) складається з двох китайських знаків, означаючих “лоток” (摊) та “торговець” (贩), тому перекладач переклав це як “мандрівні лоточники”, оскільки торговці продають свої товари з лотків, які вони переносять з місця на місце.
11. «初四那天晚上，林先生勉强筹措了三块钱，办一席酒请铺子里的“相好”吃照例的“五路酒”，商量明天开市的办法。Четвертого числа пан Лінь, насилу викроївши три юані, влаштував для своїх прикажчиків вечірку, щоб випити з ними, як заведено, «вина п'яти напрямків» і порадитись, як їм торгувати завтра.» - перекладач використав калькування при перекладі. У китайському тексті “五路酒” (wǔ lù jiǔ) буквально означає “вино п'яти доріг” і вживається для позначення різних сортів вина, що виготовляються з різних сортів винограду, вирощеного в п'яти різних регіонах. Перекладач переклав цю

реалію на українську, використовуючи калькування, оскільки українська мова не має аналогічного поняття “вино п'яти доріг”.

12. «这一晚上，林家铺子里直忙到五更左右，方才大致就绪。Не помітили за клопотом, як і ніч майже минула - роботу закінчили десь під кінець п'ятої варті.» - перекладач використав прийом калькування з китайської на українську, де він прямо переклав китайський термін “五更” (wǔ gēng) як “п'ять варт”. “五更” (wǔ gēng) складається з двох слів – “五” (п'ять) та “更” (вартовий ділить ніч на певні години варт, наприклад, від 23:00 до 01:00 - перша варта, від 01:00 до 03:00 - друга варта і т.д.). Таким чином, перекладач буквально переклав китайський термін, що відображає відведені години варт, як “п'ятнадцяту варту”. Однак в українській мові це вираз вживається рідко, тому більш поширеним є переклад цієї реалії як “п'ята варта”, що також описує певний проміжок часу під час ночі.

13. «镇上的卜局长不知在哪里见过令爱来，极为中。 Начальник міського управління пан Бу, не знаю де, зустрів вашу дочку, і вона запала йому в око.» - у цьому тексті є приклад використання калькування при перекладі. Китайський вислів “不知在哪里见过” (bùzhī zài nǎlǐ jiànguò) буквально перекладається як “не знаю де бачив”, але український переклад використовує калькування та перекладає його як “не знаю де він зустрів її”, що дещо відрізняється від буквального перекладу, але передає той самий зміст. Також перекладач використав прийом калькування, щоб перекласти китайське ім'я “卜局长” (bó júzhǎng) на українську. Українське ім'я “пан Бу” було обране як еквівалент китайського прізвища “Бу” і роль посадової особи була вказана у перекладі як “Начальник міського управління”.

2.3 Описовий переклад

Описовий переклад полягає у заміні лексичної одиниці вихідної мови словосполученням та розкритті її значення за допомогою детального пояснення або визначення на мову перекладу. Ця лексикограматична трансформація має на меті передачу значення без еквівалентної лексичної одиниці у мові перекладу.

Так, на думку С. Влахова і В. Флорина, "опис, пояснення, тлумачення" є підвидом (разом з родовою та видовою відповідністю, функціональним аналогом) приблизного перекладу, що "як підказує сама назва, не є адекватним, передає зміст відповідної

одиниці не повністю, а що стосується національного й історичного колориту, то про нього читач може здогадуватися, лише якщо митець-перекладач зумів підказати це своїм вибором засобів вираження". Зазвичай, цим прийомом вдається передати наочний зміст реалії, але колорит частіше втрачається, тому що здійснюється заміна коннотативного еквіваленту. Опис, пояснення, тлумачення, як спосіб приблизного перекладу застосовується у тих випадках, коли немає іншого шляху: поняття, яке не може бути передане транскрипцією, доводиться просто пояснювати. (Бондар, 2014, с. 42)

Можна передати значення будь-якого безеквівалентного слова оригіналу в перекладі за допомогою експлікації (описового перекладу). Недоліком описового перекладу є те, що він може бути надто довгим і в деяких випадках складним. Однак, цей спосіб перекладу є більш вдалим, коли можна надати коротке пояснення.

Отже, візьмемо до розгляду приклади описового перекладу власних назв та реалій у творі 《林家鋪子》:

1. «“不饿，喂，妈呀，怎么老是问我饿不饿呢，顶要紧是没有了衣服明天怎样去上学！” - - Не хочу. Ой мамо, чого ти до мене пристаєш зі своєю їжею, коли я не знаю, що завтра одягти!» - в тексті оригіналу написано: “明天怎样去上学” (míngtiān zěnyàng qù shàngxué). Українською можна було б перекласти як: “як завтра піти мені на навчання?”, але перекладач використав пояснювальний прийом аби передати ситуацію, коли героїня відмовляється від їжі через свої проблеми з одягом на завтрашній день. Крім того, було використано стилістичну трансформацію, а саме експресивація, наприклад, “ой мамо”, “чого ти до мене пристаєш”, “не знаю”, “не хочу”, ці вирази передають почуття дівчинки.
2. «“恰在此时林先生走了进来，手里拿着一张字条儿，脸上乌霉霉地像是涂着一层灰。До кімнати зайшов пан Лінь з якимсь папірцем у руці. Обличчя в нього було попелясто-сіре.» - у цьому відрізку використано прийом описового перекладу для передачі зовнішнього вигляду персонажа – “Обличчя в нього було попелясто-сіре”, окрім цього було використано прийом конкретизації: в оригіналі тексту автор використовує вираз: “脸上乌霉霉地像是涂着一层灰” (liǎn shàng wū méi méi de xiàng shì túzhe yī céng huī), що українською можна було перекласти як: “обличчя в нього було плісняве, ніби вкрите шаром пилу”, але оскільки в українській мові немає поняття “пліснявого обличчя”, перекладач

використав описовий прийом “обличчя в нього було попелясто-сіре”, що є більш зрозумілим для українського читача.

3. «林小姐却反不哭了，瞪着一对泪跟，呆呆地出神，她恍惚看见那个曾经到她学校里来演说而且饿狗似的盯住看她的什么委员，一个怪叫人讨厌的黑麻子，捧住了她家的金项圈在半空里跳，张开了大嘴巴笑。Нараз їй здалося, ніби той, схожий на бандита, рябопикий гоміньдані вський начальник, що часто виступає в них у школі з доповідями і завжди, мов голодний пес, з жадністю позирає на неї, забрав собі їхню золоту обручку й голосно регоче.» - лексична одиниця “гоміньдан” має безеквівалентний еквівалент українською мовою, тому для передачі її значення автор використовує описовий переклад “схожий на бандита, рябопикий гоміньданівський начальник”. Детальніше описуючи зовнішність цього персонажа, автор також застосовує описовий переклад, наприклад, “з жадністю позирає на неї” замість прямого перекладу безеквівалентного слова.
4. «他们望到了林先生的花花绿绿的铺面，都站住了，仰起脸，老婆唤丈夫，孩子叫爹娘，啧啧地夸羨那些货物。Помітивши яскраві вітрини крамниці пана Ліня, селяни зупинялися, жінки кликали чоловіків, діти - батьків, і, позадиравши голови, всі з захопленням роздивлялися виставлені там товари.» - у цьому відрізку використано описовий переклад для передачі інформації про яскраві вітрини крамниці пана Ліня та захоплення селян, що роздивляються виставлені там товари.
5. «但是这些乡下人看了一会，指指点点夸羨了一会，竟自懒洋洋地走到斜对门的裕昌祥铺面前站住了再看。Проте селяни, вдосталь подивившись та потицявши пальцями, неквапно переходили через вулицю і зупинялися біля вітрин крамниці «Юйчансян» - у цьому відрізку використано описовий переклад для опису дій селян, які “подивившись та потицявши пальцями, неквапно переходили через вулицю і зупинялися біля вітрин крамниці «Юйчансян»”.
6. «林先生垂头丧气走进“内宅”去，几乎没有勇气和女儿老婆相见。 - Зажурений, з похнюпленою головою, пан Лінь пройшов до внутрішніх покоїв.» - наприклад, до слова “зжурений” перекладач додав вираз “з похнюпленою головою”, аби додати емоційності тексту. Також перекладач

використав лексичну трансформацію підміни одного слова на інше, яке відповідає культурним особливостям і звичаям української мови, наприклад, у китайській культурі “内宅” (nèizhái) вказує на приватний, закритий внутрішній простір, який зазвичай призначений для чоловіка, його дружини та дітей. В українській культурі немає прямого еквівалента цьому терміну, тому перекладач використав описовий переклад “внутрішні покої”, що передає той же сенс і залишається в межах культурного контексту української мови.

7. «林大娘只是点头，打一个呃，就念一声“大慈大悲菩萨”。潘尼 林 于 відповідь лише кивала головою, кашляла й молилася «наймилостивіші й Гуаньїнь» - в цьому виразі було використано одразу декілька перекладацьких трансформацій: лексична трансформація - заміна оригінальної назви божества “大慈大悲菩萨” (Dàcí dàbēi Púsà) на ім'я “Гуаньїнь” (Guānyīn), при цьому перекладач використав описовий прийом “наймилостивішій”, яке передає ідею великої милосердності і жалості, що пов'язана з цим божеством.
8. «客厅里本就供奉着一尊瓷观音，点着一炷香，林大娘就摇摇摆摆走过去磕头，谢菩萨的保。 перед порцеляною статуеткою богині у вітальні стояла духмяна курильна свічка;» - перекладач міг би перекласти слово “点着” (diǎnzhuó) як “свічка”, але замість цього було використано прийом описового перекладу як “духмяна курильна”, що передає не тільки процес паління свічки, а й її аромат. Також було використано конкретизацію слова “свічки” замість “пахощі” (炷香 zhù xiāng), оскільки вони мають різні форми і призначення в українській мові.
9. «林先生愈想愈灰 - 1 наче під тягарем цих думок, пан Лін зовсім згорбився» - перекладач застосував образні слова та візуальні асоціації для передачі сенсу оригінального тексту. У цьому випадку, вжито образ “під тягарем думок”, щоб показати, що пан Лін відчуває великий психологічний напруження, яке змушує його згорблюватися це допомагає читачеві краще уявити його стан.
10. «“哦！又是强盗抢么？路上真不太平！抢，还是小事，还要绑人去哪！” 那人，有名的闲汉陆和尚，含糊地回答，同时眯着半只眼睛看林先生铺子里花花绿绿的货。 Що, знову пограбували ? Що ж це робиться ? Добре, коли тільки пограбували, а могли й людей повбивати ! - відповів перехожий, позираючи примруженими очима на розцяцьковані вітрини крамниці

Ліня,- це був відомий на все містечко п'яничка Лу.» – у цьому випадку перекладач використав декілька описових прийомів:

1. Додав слово “що” до початку першого речення, щоб виразити здивування персонажа;
2. Додав слово “добре”, щоб показати, що персонаж є вдячний, що ситуація не була гіршою;
3. Додав слово “на все містечко” до опису п'янички Лу, щоб показати, що це добре відома людина у місті;
4. Додав опис “позираючи примруженими очима на розцяцьковані вітрини крамниці Ліня”, щоб більш детально передати взгляд персонажа на товари в крамниці.

11. «林先生心里一跳，暂时回答不出来 – Серце в пана Ліня нервово гупало в грудях.» - в даному відрізку був використаний прийом описового перекладу для опису внутрішнього стану пана Ліня, наприклад, фраза “林先生心里一跳” (Lín xiānshēng xīnlǐ yī tiào) перекладач міг би перекласти як “серце пана Ліня забилося”, але для більш вдалого опису внутрішнього стану головного героя перекладач використав описовий метод.

12. «他在没有办法中想办法，几次请这位讨账客人到内宅去坐，然而讨账客人不肯。Намагаючись знайти вихід із безвихідного становища, пан Лінь кілька разів пропонував шанхайцю зайти до нього в дім і посидіти там, але той категорично відмовився.» - у цьому відрізку був використаний прийом описового перекладу для описування становища, в якому опинився пан Лінь. Конкретно, слова “безвихідного становища” використовуються для передачі того, що пан Лінь не знаходив виходу зі своєї проблеми. Далі, словосполучення “пропонував шанхайцю зайти до нього в дім і посидіти там, але той категорично відмовився” описує вчинки пана Ліня для знаходження рішення, але всі вони невдалі.

13. «天又索索地下起冻雨来了。一条街上冷清清地简直没有人行。自有这条街以来，从没见过这样萧索的腊尾岁尽。朔风吹着那些招牌，嚓嚓地响。渐渐地冻雨又有变成雪花的样子。沿街店铺里的伙计们靠在柜台上仰起了脸发。 - Зашелесті в холодний дощик, вулиця враз опустіла. Скільки пан Лінь пам'ятає, вона ніколи не мала такого сумного вигляду напередодні новорічних свят. Північний вітер безупину скрипів вивісками. Дощ поступово

перейшов у мокрий сніг. Прикажчики в крамницях, що простяглися обабіч вулиці, стояли за прилавками і здивовано позирали на небо.» - у цьому відрізку використаний прийом описового перекладу. Описується атмосфера на вулиці під час дощу та переходу до снігу, а також зміна настрою вулиці перед новорічними святами. Вживаються такі описові прикметники, як “朔风” (shuòfēng) - холодний, “萧索” (xiāosuǒ) - сумний, які допомагають передати настрій та образ відтвореної ситуації.

14. «这晚上的夜饭，林大娘在家常的一荤二素以外，特又添了一个碟子，是到八仙楼买来的红焖肉，林先生心爱的东西。另外又有一斤黄酒。На вечерю того дня, крім звичайних страв - м'ясної та двох овочевих - пані Лінь подала ще мисочку тушкованого м'яса з ресторану «Басяньлоу» та пляшку жовтого вина.» - деякі реалії при перекладі були пояснені через контекст або за допомогою опису, наприклад “红焖肉” (hóng mèn ròu), що перекладається як “червоне тушковане м'ясо”, було описано як “мисочку тушкованого м'яса”, а “黄酒” (huáng jiǔ), що буквально означає “жовте вино”, було перекладено як “пляшку жовтого вина”.
15. «我上岸走不到半里路，就碰到拉夫。西面宝祥衣庄的阿毛被他们拉去了。我跑得快，抄小路逃了回来。他妈的，性命交关！Зійшов я на берег, та невдовзі натрапив на солдатів. Бігати я добре вмю, тож зумів рвонути від них навпростець, кривими провулками, а от Амао із кравецької майстерні «Баосяю», що на західній околиці, таки попався ... А я, хай ім біс, міг би й життям поплатитись!» - перекладач переклав “西面宝祥衣庄” (xī miàn bǎo xiáng yī zhuāng) як кравецька майстерня “Баосяю”, оскільки це є описовим перекладом назви. “西面” (xī miàn) означає “західна околиця”, “宝祥” (bǎo xiáng) означає “багатство і щастя”, а “衣庄” (yī zhuāng) означає “одягова майстерня”. Тому перекладач замість буквального перекладу вирішив використати описовий переклад, щоб передати загальний зміст назви і зрозумілість для українських читачів.

Висновки до розділу 2

Власні назви та реалії в китайській мові мають велике культурне та історичне значення. Багато з цих назв пов'язані зі знаменитими історичними подіями, культурними традиціями та легендами, що передаються з покоління в покоління. Також, власні назви в китайській мові мають свої власні символічні значення, які можуть відображати різні аспекти культури та історії Китаю, такі як давні філософські учення, китайський зодіак, міфічні істоти та інші. У зв'язку з цим, при перекладі власних назв з китайської мови на українську важливо зберігати їхній культурний та історичний контекст, а також символічне значення. Це може бути складно, оскільки культури й мови дуже різні, але ретельне дослідження та розуміння цих аспектів може допомогти в перекладі власних назв з китайської мови на українську.

У першому розділі ми дослідили, що більшість науковців відносять власні назви та реалії до безеквівалентної лексики (тобто слова, які важко передати мовою перекладу, оскільки вони не мають відповідника). Отже, безеквівалентна лексика може бути передана через транскрипцію, транслітерацію або калькування, і супроводжуватися описовим перекладом. Описовий переклад може бути включений в структуру тексту або наведений як зноска. Різні групи неперекладної лексики мають свій підхід до коментування, типові контексти перекладу, різний рівень інформативності залежно від аудиторії. Описовий переклад не тільки передає номінативну інформацію, але й зберігає екзотичний колорит мови оригіналу в вербальній структурі тексту. Яскравий приклад наведено в реченні: “серце в пана Ліня нервово гупало в грудях” - де для більш вдалої передачі внутрішнього стану головного героя перекладач підсилив емоційний стан фразою “нервово гупало”.

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Наявність культурних відмінностей між Китаєм та Україною в художньому тексті може вплинути на вибір трансформацій. Наприклад, деякі вирази, що використовуються в китайській мові, можуть бути не зрозумілі для українських читачів, наприклад речення: “не дорого візьму : коштує юань, а віддам за дев'ять мао” - в українській мові немає грошової одиниці “юань” та “мао”, тому перекладач повинен замінити їх на аналогічні вирази, які будуть зрозумілі для українського читача.
2. Використання відповідних перекладацьких трансформацій залежить від типу тексту, його мети та аудиторії. Наприклад, для наукового тексту важливо точно передати терміни та поняття, тоді як для художнього твору важливо зберегти

емоційну складову, наприклад як в реченні: “зажурений, з похнюпленою головою, пан Лінь пройшов до внутрішніх покоїв”.

3. Перекладацькі трансформації важливі для забезпечення якісного перекладу з китайської мови на українську. Вони дозволяють передати не тільки зміст, а й стиль, емоції, інтонацію оригінального тексту.
4. Найбільш вживана перекладацька трансформація в даному перекладі на українську мову для власних назв і реалій – транслітерація. По-перше, китайські власні назви можуть містити унікальні звуки та знаки, які можуть бути важко або неможливо відтворити українською мовою без транслітерації, тому транслітерація допомагає уникнути цих проблем та забезпечити більш точний та зрозумілий переклад власної назви. По-друге, транслітерація зберігає оригінальний стиль та звучання власної назви, особливо якщо вона має важливу культурну або історичну цінність.
5. При виконанні перекладу необхідно пам'ятати про важливість контексту. Один і той же словниковий термін може мати різне значення в залежності від контексту, тому перекладач повинен враховувати не тільки окремі слова, а й їх зв'язок з рештою тексту.
6. Виконання перекладу потребує високого рівня знання китайської та української мов, а також навичок перекладацької діяльності. Для досягнення якісного результату перекладач повинен мати широкий кругозір та знати особливості культури та менталітету країн, між якими здійснюється переклад. Він повинен бути відповідальним та уважним до деталей, а також знати сучасні техніки та інструменти для підтримки перекладу, такі як перекладацькі платформи та програмні засоби для перекладу.

Отже, використання перекладацьких трансформацій є важливим елементом процесу перекладу з китайської мови на українську, що допомагає передати якість, стиль та емоції оригінального тексту. При виконанні перекладу необхідно враховувати культурні відмінності та контекст, а також мати відповідні знання та навички перекладацької діяльності.

ВИСНОВКИ

Переклад художнього тексту з китайської на українську – це завжди справжній виклик для перекладача, оскільки такий текст вимагає глибокого розуміння мови, культури та жанру. При роботі над художнім текстом з китайської український перекладач може зіштовхнутися з багатьма проблемами, такі як:

1. Лексична відмінність: китайська мова має свою власну лексику, яка може бути дуже відмінною від української. Одна і та ж лексема може мати кілька різних значень, що залежать від контексту, а це може призвести до неточності перекладу.
2. Стиль та ритм: художні тексти мають свій власний стиль та ритм, які важко передати в перекладі. Китайські художні тексти часто мають ритм та звукові ефекти, які можуть бути важко відтворити в українському перекладі.
3. Граматична структура: граматична структура китайської та української мов досить відмінна, що може призвести до неточностей та неправильного тлумачення речень у перекладі.
4. Підтекст: багато художніх творів мають свій підтекст та субтекст, який може бути важко передати у перекладі, особливо коли вони пов'язані з культурними відмінностями.
5. Культурні відмінності можуть бути однією з найскладніших проблем, з якими зіштовхується перекладач при художньому перекладі з китайської на українську мову.

Оскільки Китай та Україна мають відмінні культури, з різними традиціями, звичаями та історіями, що може впливати на сприйняття художнього твору та його переклад. Однією з найбільших проблем є те, що деякі слова та фрази в китайській мові можуть мати відмінні значення та асоціації в порівнянні з українською мовою. Наприклад, у китайській мові можуть існувати слова та фрази, пов'язані з конфуціанством, даосизмом та іншими аспектами китайської культури, які можуть бути незнайомі для українських читачів. Крім того, деякі ідіоми та метафори в китайській мові можуть мати відмінні культурні конотації та значення. Наприклад, в китайській мові "вгору догори" може вживатись як символ піднесення та успіху, тоді як українською мовою аналогічний вираз "вгору донизу" має протилежне значення.

Культурні різниці також можуть впливати на переклад назв місцевостей, імен персонажів та інших реалій. Наприклад, ім'я, яке в китайському тексті може мати певне символічне значення або асоціації, може бути важко відтворити в українському перекладі. Отже, при художньому перекладі особливо варто враховувати культурні китайської та української мови.

Аби уникнути таких проблем, при перекладі перекладач повинен вміти використовувати перекладацькі трансформації, бо саме використання перекладацьких трансформацій дозволяє точніше передати авторську ідею та стиль, зберігаючи при цьому логіку та зміст оригінального тексту. При перекладі на українську мову китайського твору 于茅盾 《林家鋪子》 перекладач застосував багато перекладацьких прийомів, зокрема: **транслітерацію та транскрипцію**, що використовується для правильної передачі звучання та написання слів, імен, термінів з однієї мови в іншу. В перекладі художнього тексту з китайської на українську, транслітерація та транскрипція використовуються для передачі назв географічних об'єктів, імен персонажів, термінів, назв книг та інших деталей, які можуть бути важливими для збереження культурного контексту та змісту оригінального тексту; **калькування**, що використовується для збереження автентичності оригінального тексту та передачі особливостей китайської мови українському читачеві. Калькування може застосовуватися при перекладі художніх творів з китайської на українську для передачі таких елементів як терміни, назви, вирази та інші культурні реалії, що не мають аналогів українською мовою або не можуть бути точно передані іншими способами перекладу; **описовий переклад**, що використовується, коли прямий переклад слова чи виразу може не відтворити повністю його значення і виразити всі його нюанси. Цей метод передбачає детальний опис того, що передається, а не просто дослівне перекладення, яке може бути неточним або незрозумілим для українського читача. Описовий переклад може бути використаний для передачі назв традиційних китайських страв, термінів з китайської медицини, культурних звичаїв та традицій, які не мають аналогів українською мовою. Також, цей метод може застосовуватися для передачі тонкощів китайської мови, таких як ідіоми, метафори та образи, які можуть бути складні для прямого перекладу. Описовий переклад дозволяє перекладачеві передати більш повну картину оригінального тексту, зберігаючи його стиль та атмосферу.

Невдалий переклад художнього тексту може мати наступні наслідки:

1. Втрата авторського стилю та втрата культурної специфіки оригінального тексту;
2. Зниження якості сприйняття читачами оригінального тексту;
3. Відсутність естетичного задоволення від читання перекладу;
4. Втрата духу та індивідуальності оригінального твору;

Тому саме для перекладача важливо постійно розширювати свої знання у культурному та історичному контексті мови з якої він робить переклад, аби у майбутньому уникнути непорозуміння.

论交摘要

题目：翻译自中国语言到乌克兰语中的专有名词和实际事物的翻译转换

研究对象是专有名词和实际事物的翻译转换。

研究目的是探讨在翻译中国语言到乌克兰语中的专有名词和实际事物时的翻译转换。

本课题的研究基于茅盾《林家铺子》，探讨了翻译中国语言到乌克兰语中的专有名词和实际事物的方法，以及翻译者如何成功地将中国语言翻译成乌克兰语。本文分析了翻译专有名词时遇到的主要问题，例如地名、人名、文化传统和其他专有名词和实际事物。文章探讨了不同的专有名词翻译方法，包括音译、字母转写、描述性翻译、逐字翻译和翻译转换。研究了文化和历史实际事物对翻译过程的影响，并反映了中国语言及其特点对翻译的影响。本文总结了在翻译专有名词和实际事物时最常用和最常用的翻译技巧。结论是，在从中国语言翻译到乌克兰语时，仅了解语言是不够的，还需要了解历史和文化背景，否则翻译者将无法做出恰当的翻译，乌克兰读者也将无法理解文本的含义。本文发现，为了更好地理解实际事物（如果在翻译语言中没有相应的词汇），最好添加注释来解释这种文化现象。本文详细分析了翻译等效性的问题，并反映了准确复制原文意义的重要性。此外，还讨论了根据上下文和受众选择适当翻译风格的问题。

结论是，在翻译中国语言到乌克兰语中的专有名词和实际事物时，翻译转换是必要的。在跨越不同语言和文化的情况下，翻译转换是必要的，因为它有助于促进交流和理解。通过翻译转换，人们可以将不同语言和文化之间的思想、观念和信息传达给其他人，从而促进跨文化交流和合作。此外，翻译转换还可以帮助人们学习和了解其他语言和文化，从而增强人们的跨文化意识和交流能力。因此，翻译转换对于实现全球化和跨文化交流至关重要。

СПИСОК ВИКОРАСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Бараненкова, Н. А., Литвин, С. В. (2014). Експлікація як спосіб перекладу безеквівалентної лексики науково-технічного стил. Київ: *Вісник НТУУ «КПІ»*, 4 . 6 – 13
- Бондаренко, Н. Ю. (2013). *Використання граматичних трансформацій при перекладі роману Дж. Остін «Гордість та упередження» з англійської мови російською*, Луцьк., с. 130 – 134
- Бондар, М. В. (2014). *Описовий переклад як спосіб відтворення безеквівалентної турецької лексики в українських художніх перекладах*, Будапешт., с. 42 – 46
- Влахов, С., Флорин, С. (1980). *Непереводимое в переводе*. Москва: Высшая школа
- Девіцька, А.І., Курах, Н.П., Сідун, Л.Ю. (2022). *Теорія та практика перекладу : конспект з ТПП*, Ужгород., с. 36
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/46083/3/%d0%9a%d0%be%d0%bd%d1%81%d0%bf%d0%b5%d0%ba%d1%82%20%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d0%b8%cc%86%20%d0%b7%20%d0%a2%d0%9f%d0%9f.pdf>
- Ель Тахраві, Б. Б, Манакін, В. М. (2020). Особливості перекладу реалій. *Вісник студентського наукового товариства*, 12, с. 232 – 236
- Журавель, Т. В., Хайдарі, Н. І., (2015). *Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікацій*. Одеса., с. 193
- Зорівчак, Р. П. (1989). *Реалія і переклад (На матеріалі англомовних перекладів української прози)*. Львів: Вид-во пр, с. 216
- Калита, А. А., Лазуренко, Д. А., (2018). Роль перекладацьких трансформацій у перекладі англомовних науково-технічних текстів українською мовою. *Молодий вчений*, 11(63), 317-321
- Кірносова, Н., (2007). Система трансформацій в українському та китайському перекладознавстві. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність*, 21, 43-46
- Клименко, І. М., Зоренко, І. С. (2012). Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. *Філологічні студії*, 8, 84 – 90

Педан, М. С., (2013). *Особливості перекладу власних назв в художніх творах*. https://confcontact.com/2013_04_17/25_Pedan.htm

Пріщенко, К. В., (2020). Роль перекладацьких трансформацій у процесі перекладу художнього тексту. *Науковий огляд*, 8(76), 64-75

Рибко, Н.В. (2018). *Переклад власних назв*. (старший викладач кафедри іноземних мов). Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Скороход, Т., (2012). *Особливості перекладу власних назв українською мовою в аудіовізуальних творах (на прикладі перекладу антропонімів серіалу «революція»)*. Київ. <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1654>

Стахова, О. (2020). *Способи перекладу власних назв у художньому текст*. (ст. гр. 22). Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир.

Ткачук, Т.І., Паславська, І. Б. (2017). Застосування перекладацьких трансформацій з метою досягнення еквівалентності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 31(3), 157 – 159

Чернікова, Л.Ф., Зубкова, Л.В. (2017). Мовні реалії та проблеми їх перекладу. *Культура народів Причорномор'я*, 216, 172 – 178

Шевцова, А., Данцл, Л.С. (2018). Способи відтворення реальності при перекладі творів дитячої і юнацької літератури з німецької на українську мову. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*, 10, 127 – 131

Шишко, А. В., Луканська, Г. А. (2019). Граматичні трансформації в художньому перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 43, 125 – 128

Ящук, О.Л. (2012). *Особливості перекладу англійських власних назв*. Київ. http://xn--e1aaifpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf%2012/doklad_12_5_29.pdf

Чирко, І. К., Коваль, С.А. (Ред.), Кузьменко, В. В., Яковенко, Я. М. (Ред.), Грищенко, О. М. (Ред.), Дмитрієва, М. К., Шкода, З. П. (1985). *Іржа*. Київ: Дніпро

茅盾 .(1932). *林家铺子*.